

एकात्मिक बाल विकास सेवा योजनेंतर्गत
राज्यातील अंगणवाडी केंद्रांमधील अंगणवाडी
सेविका व मदतनीस यांचेकरिता अन्न सुरक्षा आणि
पोषण मापदंड प्रशिक्षण कार्यक्रम राबविणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन
महिला व बाल विकास विभाग
शासन निर्णय क्रमांक: एबावि-२०२५/प्र.क्र.१४९/का.६
नवीन प्रशासन भवन, ३ रा मजला,
मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२.
दिनांक :- १२ जानेवारी, २०२६

- वाचा :-** (१) आयुक्त, एकात्मिक बाल विकास सेवा योजना यांचे पत्र जा.क्र. एबाविसेयो/का-६ / २०२५ / निविदा/३७२१, दि. १६.०७.२०२५.
(२) शासन पत्र, महिला व बाल विकास विभाग क्र.एबावि-२०२५/प्र.क्र.१४९/का.६, दिनांक २२.०७.२०२५.
(३) आयुक्त, एकात्मिक बाल विकास सेवा योजना यांचे पत्र जा.क्र. एबाविसेयो/का-६ / २०२५ / निविदा/४४७६, दि. २५.०८.२०२५.
(४) म. व बा. वि. शा. नि. क्र. एबावि-२०२५/प्र.क्र.१४९/का.६, दि. २६.०८.२०२५.
(५) आयुक्त, एकात्मिक बाल विकास सेवा योजना यांचे पत्र क्र. एबाविसेयो/का-२/अन्न सुरक्षा पोषण मापदंड /१५/२०२५, दि. ०१.०१.२०२६

प्रस्तावना :-

सन २०२४-२५ मध्ये एकात्मिक बाल विकास सेवा योजनेमधील सुमारे ६६००० अंगणवाडी कर्मचा-यांकरिता अन्न सुरक्षा आणि पोषण मापदंड प्रशिक्षण कार्यक्रम राबविण्यात आला होता. आले आहे. त्यानुषंगाने सन २०२५-२६ या आर्थिक वर्षामध्ये राज्यातील उर्वरित अंगणवाडी कर्मचा-यांपैकी उपलब्ध तरतुदीच्या मर्यादेत अंगणवाडी कर्मचा-यांना अन्न सुरक्षा आणि पोषण मापदंड प्रशिक्षण देण्याकरिता एकात्मिक बाल विकास सेवा योजना आयुक्तालय स्तरावरून एजन्सी संदर्भात ई-निविदा प्रकाशित केली होती. सदर निविदा प्रक्रिये अंतर्गत मे. फुड सेफ्टी सर्व्हिसेस, नागपूर या L१ निविदाधारकाचे दर प्रति प्रशिक्षणार्थी प्रति दिन रुपये १५५०/- इतके निश्चित झालेले आहेत.

त्यानुसार राज्यातील सुमारे ७५७५७ अंगणवाडी सेविका व मदतनीस यांचेकरिता L१ निविदाधारक मे. फुड सेफ्टी सर्व्हिसेस, नागपूर यांचेकडून रुपये २३.४८ कोटी एवढ्या रक्कमेच्या मर्यादेत दोन दिवसीय प्रशिक्षण कार्यक्रम राबविण्यास तसेच प्रशिक्षणार्थी कर्मचा-यांच्या प्रवास भत्त्याकरिता (प्रति प्रशिक्षणार्थी प्रति दिन रुपये १००/- प्रमाणे) रुपये १.५१ कोटी याप्रमाणे एकूण रुपये २४.९९९८ कोटी इतक्या खर्चास संदर्भाधीन क्र. ४ येथील दि. २६.०८.२०२५ रोजीच्या शासन निर्णयान्वये मान्यता देण्यात आली आहे. सदर निविदेचे दर कार्यारंभ आदेश दिल्यापासून २ वर्षाकरिता लागू राहतील असे निविदेच्या अटी शर्तीनुसार विहित करण्यात आले होते. त्यानुसार उर्वरित ७४४१५ अंगणवाडी कर्मचा-यांना L१ निविदाधारक मे. फुड सेफ्टी सर्व्हिसेस, नागपूर यांचेकडून मंजूर दरानुसार (प्रति प्रशिक्षणार्थी प्रति दिन रु. १५५०/- प्रमाणे) सदरचे प्रशिक्षण देण्यासंदर्भातील प्रस्ताव आयुक्त, एकात्मिक बाल विकास सेवा योजना यांनी संदर्भाधीन क्र. ५ येथील पत्रान्वये सादर केला होता. सदर प्रस्तावास मान्यता देण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

एकात्मिक बाल विकास सेवा योजनेतील राज्यातील उर्वरित अंगणवाडी सेविका व मदतनीस यांना अन्न सुरक्षा आणि पोषण मापदंड प्रशिक्षण देण्याकरिता राबविण्यात आलेल्या निविदा प्रक्रिये अंती मे. फुड सेफ्टी सर्व्हिसेस, नागपूर या L१ निविदाधारक एजन्सीकडून राज्यातील सुमारे ७४४१५ अंगणवाडी सेविका व मदतनीस यांना मंजूर दरानुसार (प्रति प्रशिक्षणार्थी प्रति दिन रु. १५५०/- प्रमाणे) दोन दिवसीय अन्न सुरक्षा आणि पोषण मापदंड प्रशिक्षण कार्यक्रम राबविण्यास व त्याकरिता येणा-या रुपये २३,०६,८६,५००/- (अक्षरी रुपये तेवीस कोटी सहा लाख शहाऐंशी हजार पाचशे फक्त) (सर्व करासहित) एवढ्या खर्चास शासन मान्यता देण्यात येत आहे.

२. त्याचप्रमाणे प्रशिक्षणार्थी अंगणवाडी सेविका व अंगणवाडी मदतनीस यांचे प्रवास भत्त्याकरिता (प्रति प्रशिक्षणार्थी प्रति दिन रुपये १००/-प्रमाणे) येणा-या रुपये १,४८,८३,०००/- (अक्षरी रुपये एक कोटी अठ्ठ्याळीस लाख त्र्याऐंशी हजार फक्त) इतक्या खर्चास देखील शासन मान्यता देण्यात येत आहे. त्यानुषंगाने आयुक्त, एकात्मिक बाल विकास सेवा योजना यांनी आवश्यक ती कार्यवाही करावी.

३. सदर आदेश खालील अटी व शर्तीच्या अधिन राहून निर्गमित करण्यात येत आहे:-

- १) सदर प्रशिक्षण कार्यक्रम निविदेतील अटी व शर्तीनुसार राबविण्यात येत आहे याची दक्षता आयुक्त, एकात्मिक बाल विकास सेवा योजना, महाराष्ट्र राज्य, नवी मुंबई यांनी घ्यावी.
- २) उपरोक्तप्रमाणे देण्यात आलेल्या मंजूरीच्या अनुषंगाने सद्यस्थितीत रुपये ९ कोटीच्या मर्यादेत कार्यारंभ आदेश देण्यात यावा. उर्वरीत रकमेच्या मर्यादेत कार्यारंभ आदेश निर्गमित करण्यासंदर्भात यथावकाश सूचना देण्यात येतील.
- ३) L१ निविदाधारक Food Safety Services, Nagpur यांचेकडून विहित कालावधीत प्रशिक्षण कार्यक्रम राबविण्याबाबत यासंदर्भातील अंतिम दिनांक त्यांना बंधनकारक करण्यात यावा.
- ४) सदर प्रशिक्षण कार्यक्रम राबविणे व खर्च यामध्ये अनियमितता झाल्यास वा लेखा आक्षेप उद्भवल्यास त्याची जबाबदारी एकात्मिक बाल विकास सेवा योजना, महाराष्ट्र राज्य, नवी मुंबई यांची राहिल.
- ५) सदरहू अन्न सुरक्षा व पोषण मापदंड प्रशिक्षण कार्यक्रम भारतीय अन्न सुरक्षा आणि मानक प्राधिकरण यांच्या मानकानुसार राबविण्याबाबत एकात्मिक बाल विकास सेवा योजना, महाराष्ट्र राज्य, नवी मुंबई यांनी दक्षता घ्यावी.
- ६) सदर आदेशानुसार एकात्मिक बाल विकास सेवा योजना आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, नवी मुंबई यांनी L१ निविदाधारक मे. फुड सेफ्टी सर्व्हिसेस, नागपूर यांचेशी समन्वय ठेऊन त्यांचेमार्फत राबवावयाच्या या प्रशिक्षण कार्यक्रमाचे नियोजन करून त्याप्रमाणे विहित कालमर्यादेत प्रशिक्षण कार्यक्रम राबविण्याबाबतची दक्षता घेण्यात यावी. त्यानुषंगाने क्षेत्रीय यंत्रणांना आवश्यक त्या सूचना निर्गमित कराव्यात.
- ७) वरीलप्रमाणे निविदेतील अटी शर्तीनुसार त्याचप्रमाणे विहित नियमानुसार प्रशिक्षण पार पडल्याबाबत महिला व बाल विकास विभागाच्या संबंधित क्षेत्रीय यंत्रणेने प्रमाणित केल्यानंतरच देयके अदा करण्याची कार्यवाही आयुक्त, एकात्मिक बाल विकास सेवा योजना यांनी करावी.
- ८) उद्योग, ऊर्जा व कामगार विभागाच्या दिनांक १ डिसेंबर, २०१६ च्या शासन निर्णयातील खरेदी धोरणातील तरतुदीचे काटेकोरपणे पालन करण्यात यावे.

४. सदर प्रयोजनासाठी आयुक्त, एकात्मिक बाल विकास सेवा योजना, नवी मुंबई यांना नियंत्रक अधिकारी म्हणून घोषित करण्यात येत असून प्रशिक्षण कार्यक्रमाचा खर्च भागविण्यासाठी आवश्यक निधी त्यांना उपलब्ध करून देण्यात येईल.

५. प्रस्तुत प्रकरणी येणारा खर्च हा मागणी क्र. एक्स-१, २२३६- पोषण आहार, १९६- जिल्हा परिषदांना सहाय्य, (००) (०६)- महाराष्ट्र जिल्हा परिषद व पंचायत समिती अधिनियम १९६१ यांच्या कलम १२३ व २६१ अन्वये एकात्मिक बाल विकास सेवा योजने अंतर्गत अंगणवाडी सेवेसाठी जिल्हा परिषदांना आस्थापना अनुदान (स्थानिक क्षेत्र) (अतिरिक्त राज्य हिस्सा १००%) (कार्यक्रम), २२३६ २१७३, ३१- सहायक अनुदाने (वेतनेतर) या लेखाशीर्षाखाली सन २०२५-२६ या आर्थिक वर्षाकरिता उपलब्ध करून देण्यात येणा-या तरतुदीमधून भागविण्यात यावा.

६. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२६०११२१७२२५८२९३० असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(वि. रा. ठाकूर)

सह सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

- १) मा. मंत्री / मा. राज्यमंत्री, महिला व बाल विकास यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई,
- २) आयुक्त, एकात्मिक बाल विकास सेवा योजना, महाराष्ट्र राज्य, रायगड भवन, नवी मुंबई,
- ३) सर्व विभागीय उपायुक्त (महिला व बाल विकास),
- ४) सर्व जिल्हा कार्यक्रम अधिकारी (महिला व बाल विकास), जिल्हा परिषद,
- ५) सर्व बाल विकास प्रकल्प अधिकारी (ग्रामीण/नागरी/आदिवासी) प्रकल्प,
- ६) महालेखापाल, लेखा परिक्षा महाराष्ट्र-१, मुंबई,
- ७) महालेखापाल लेखा परिक्षा/ लेखा व अनुज्ञेयता, महाराष्ट्र-२, नागपूर,
- ८) जिल्हा कोषागार अधिकारी, ठाणे,
- ९) संबंधित मे. फुड सेफ्टी सर्व्हिसेस, नागपूर संस्था (एकात्मिक बाल विकास सेवा योजना आयुक्तालय, नवी मुंबई यांचेमार्फत),
- १०) निवड नस्ती -का-६.